

**MARIA BOHIGAS: "COM MÉS ARRELADA, MÉS UNIVERSAL ÉS
UNA OBRA QUAN ÉS BONA".**

Amb motiu del centenari del naixement d'en Joan Bodon, presentem un petit cicle d'entrevistes amb personalitats relacionades amb l'obra d'aquest gran escriptor occità contemporani. **CLUB EDITOR ha publicat dues de les seves obres més significatives, traduïdes al català, "Catoia l'Enfarinat" i "El Llibre dels Finals". Parlem amb la seva directora, la Sra Maria Bohigas i Sales, qui fou Premi Nacional de Cultura l'any 2019.**

R.- La literatura occitana, malgrat la seva proximitat i la seva qualitat, és encara molt desconeguda pel públic lector català. Quins són els motius d'aquest desconeixement? I quines mesures serien adequades per a esmenar aquesta situació?

M.B.- L'interès per una literatura té directament a veure amb el radi d'influència del país que aquesta literatura representa, i aquí representar crec que és la paraula exacta: la literatura és el territori simbòlic del que anomenem nacions. Ja fa tres generacions que la Roma literària de moltes cultures és Nova York, així com ho va ser París durant ben bé dos segles; i quan Nova York deixi de ser-ho vindrà Hong Kong, no pas la literatura tibetana. Pensa que fins i tot a Catalunya, on la preocupació pel fet minoritari és central, són les literatures dominants les que atreuen la immensa majoria de lectors. Si féssim un sondeig entre lletraferits sobre quins són els grans autors eslovens o búlgars, o fins i tot hongaresos, crec que serien pocs els que podrien citar més de tres noms. Imagina't els occitans o els bretons: cal ser militant per haver-los explorat una mica. I això no té res a veure amb la qualitat d'una literatura ni amb la seva proximitat geogràfica: en l'esfera cultural, igual que en totes, el que exerceix una atracció irresistible és el poder. I a les literatures minoritàries els passa que representen per naturalesa una nació d'escàs poder.

R.- Heu publicat a CLUB EDITOR dues de les obres d'en Joan Bodon. Teniu projectes per a l'edició d'altres obres seves o d'altres escriptors occitans? La declaració de la llengua occitana com a oficial a Catalunya des de l'any 2006, ¿ha estat un estímul o ha pogut facilitar l'edició d'autors occitans (inclosos els aranesos) dins del sector editorial en el seu conjunt?

M.B.- Tenim previst de publicar *Les pedres del camí*, que ha traduït Jaume Figueras. I la política de la Generalitat amb la llengua occitana no existeix: la reconeix com a oficial però no la defensa pas. Cobraràs un ajut si publiques *La plaça del Diamant* en aranès, no en cobraràs cap si publiques Joan Bodon en català. En el fons, la Generalitat té el mateix interès a eixamplar el territori de l'occità que França.

R.- Les obres d'en Joan Bodon, com d'altres escriptors occitans, però també catalans, mostren a les seves novel·les, mitjançant un cert localisme, a la vegada una gran universalitat en els problemes personals dels seus personatges. És aquesta universalitat un punt important per a aconseguir una major difusió de les literatures de les llengües anomenades "minoritzades"?

M.B.- Crec que això que dius no té a veure amb el fet minoritari sinó amb el fet literari en general. Com més arrelada, més universal és una obra quan és bona. Les novel·les de Faulkner en són un exemple entre mil. Per aconseguir una major difusió, crec que l'única via és que els autors tinguin una ambició molt alta, que facin tot el que puguin com a artistes per arribar lluny. No parlo de carrera literària sinó d'obra, i penso en Rodoreda. Volia fer una obra tan bona com els autors que més respectava (nord-americans, molts d'ells) i ho va sacrificar tot per aconseguir-ho. La llengua que escrivia ha determinat que el seu reconeixement fos sensiblement inferior al que hauria tingut si hagués escrit en castellà o en francès: d'això no n'hi ha cap dubte i això no té remei. Però, al cap del temps, se l'ha traduïda a més de quaranta llengües, se'n fan noves traduccions i la citen autors d'arreu del món.

És clar que també hi ha factors gremials que afavoreixen o no la circulació de les obres. Crec que la política d'ajuts a l'edició d'obres europees que ha desenvolupat la UE en el seu territori és un estri útil –per bé que distorsionat, però aquí no és el lloc per parlar-ne. Ara bé, el factor determinant escapa a l'esfera cultural: és polític. És interessant en la mesura que tens un pes específic. Mira la literatura basca: ara s'està traduint a totes les llengües peninsulars. Això passa perquè els quaranta anys d'escola en basc han produït l'eclosió d'una literatura i ja no és un sol autor com Atxaga que podem llegir, sinó una petita plèiade que va creixent. I diria que això passa, també, perquè Euskadi ha guanyat moltes partides polítiques dins d'Espanya, i ho sabem, i ens fascina.

R.- En els complicats moments que estem vivint a nivell social per la pandèmia, quina és la situació actual del món editorial al nostre país? Com ha afectat la problemàtica actual a l'edició?

M.B.- T'ho diré en una frase: el món del llibre n'ha sortit ben parat. La gent que llegeix ha llegit molt més, ha comprat llibres, les llibreries han sabut assegurar que ho fessin, el confinament ens ha angoixat però a posteriori ho hem de reconèixer sense embuts: en el món del llibre 2020 és una bona anyada. Els que han patit i pateixen de debò, de manera dramàtica, els que estan amenaçats per la pandèmia són els músics, els ballarins, la gent de teatre: tots els que depenen de l'escenari.

R.- CLUB EDITOR fou creada pel vostre avi Joan Sales i Vallès l'any 1959, en un context cultural molt complicat per la dictadura franquista, i en sou la directora des de l'any 2005. Quins són els vostres objectius de futur envers l'editorial?

M.B.- Són dos: donar l'hospitalitat a gent que tingui un projecte intel·lectual o artístic, no sé com convé dir-ne, i busca un lloc on desenvolupar-lo. I publicar llibres que encara siguin llegits d'aquí a dues generacions. Aquesta és l'ambició. Altra cosa és assolir-la. Però no crec que volis gaire amunt si no t'ho proposes.

Francesc Sangar. CAOC.